

ҚАЗАҚ ЭТНОПЕДАГОГИКАСЫ МАТЕРИАЛДАРЫН МЕКТЕП ПРАКТИКАСЫНА ЕНДІРУ

*Дюсембинова Р.Қ.¹, Абильдина С.К.², Сафарова Н.Б.³

¹ п.ф.д., профессор -Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан, e-mail: add22@mail.ru

² п.ф.д., профессор -Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан, e-mail: salta_7069@mail.ru

³ п.ф.м, оқытушы -Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан, e-mail: safarova079@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада авторлар Қазақстан Республикасы Үкіметі мен Білім министрлігінің қабылданған бірқатар қарарларында, құжаттарында, Елбасының 2017 жылы 12-ші сәуірде жариялаған «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» атты мақаласында дәйектелген қазақ этнопедагогикасы материалдарын мектеп тәжірибесіне ендірудің өзектілігін, этнопедагогикасы материалдарын оқу үдерісінде қолданудың өлшемдері мен критерийлерін, принциптерін ұсынады.

Аталған өлшемдер мен принциптер тарихи педагогика ғылымында қалыптасқан тұжырымдамалармен қатар заманауи қоғамның гуманитарлық сипатынан, демократиялық, әлеуметтік-экономикалық қарым-қатынастардың, ғылым салаларындағы интеграциялану бағыт-бағдарынан туындау үстіндегі тың қағидалар негізінде сұрыпталды. Қазақ этнопедагогикасы материалдарын оқытылатын пәндердің мазмұнында пайдалану өлшемдері мен принциптері жеке тұлғаның жалпыадамзаттық негізінде интеллектуалдық қабілеттерінің қоғамдық өркениетке сай бәсекеге қабілетті дамуына қалыптасуына, тәрбиеленуіне негіз бола алады.

Тірек сөздер: қазақ этнопедагогикасы материалдары, оқу-тәрбие процесі, өлшемдер, критерийлер, принциптер

Негізгі ережелер

Этнопедагогиканың қоғамның тарихи дамуында көкейкестілігін өмірдің өзі дәлелдеп отыр. Оның көкейкестілігі соңғы жылдары әр республиканың егемендік алып, жеке мемлекет болуына, сонымен бірге ұлттық сана-сезімнің жетілуіне, қоғам өмірінің рухани жандануына байланысты бұрынғысынан да артуда. Мұны ғылымның барлық саласында, соның ішінде педагогика ғылымы саласында орындалған зерттеу еңбектері де дәлелдеуде. Оларда этнопедагогика жеке ғылым тұрғысында қарастырылып, оның бүгінгі заман жеткіншектерін тәрбиелеудегі мән-мағынасы зерделенуде.

Алайда қазақ этнопедагогикасы материалдарын мектеп практикасына ендіру қажетті дәрежеде жүзеге асырылмай келе жатқандығына баса назар аударуға тиіспіз. Орта мектептерде оқылатын пәндердің мазмұнына қазақ этнопедагогикасы материалдарын қарастырылғанымен ғылыми негізделген арнайы сұрыптау критерийлері мен өлшемдері, әсіресе оларды пайдалану

принциптерінің лайықты түрде нақтыланбауы салдарынан білім мазмұнына ендіруде жүйесіздік байқалады.

Сондықтан В.В.Краевскийдің, Б.Т.Лихачевтың, Ю.К.Бабанскийдің т.б. дидактикада саласында білім мазмұнын қалыптастыру принциптері және К.Пирлиевтің, Н.Сафаровтың және т.б. ғалымдардың зерттеу нәтижелері негізінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын балалар мен жастардың тәлім-тәрбиесінде пайдалану принциптері негізінде келесі өлшемдер мен принциптерді ұстану қажеттігін назар аударамыз [5;6;7;8;9]:

1. Қазақ этнопедагогикасы материалдарын заманауи білім мазмұнына, оқу процесінде оқылатын пәндердің ерекшеліктеріне сәйкес және сабақтардың тақырыптарымен табиғи байланыстылығы;

2. Қазақ этнопедагогикасы материалдарын оқушылардың жас кезеңдеріне және психикалық және танымдық ерекшеліктеріне, дағдылары мен іскерліктерінің қалыптасуымен үйлесім табуы;

3. Қазақ этнопедагогикасы материалдарын оқытылатын пәндердің мазмұнында пайдалануда ұлттық және жалпыадамзаттық диалектикалық бірлігін сақтау;

4. Қазақ этнопедагогикасы материалдарын тәуелсіз мемлекеттің мүддесіне, «Қазақстан - 2050» стратегиялық бағдарламасының бағытына сәйкестендіріп пайдалану;

5. Қазақ этнопедагогикасы материалдарын оқу процесінде пайдалануда бірізділік пен сабақтастықты, жүйелілігі мен кешенділігін қамтамасыз ету.

Аталған өлшемдер мен принциптер тарихи педагогика ғылымында қалыптасқан тұжырымдамалармен қатар заманауи қоғамның гуманитарлық сипатынан, демократиялық, әлеуметтік-экономикалық қарым-қатынастардың, ғылым салаларындағы интеграциялану бағыт-бағдарынан туындау үстіндегітың қағидалар негізінде сұрыпталды. Қазақ этнопедагогикасы материалдарын оқытылатын пәндердің мазмұнында пайдалану өлшемдері мен принциптері жеке тұлғаның жалпыадамзаттық негізінде интеллектуалдық қабілеттерінің қоғамдық өркениетке сай бәсекеге қабілетті дамуына қалыптасуына, тәрбиеленуіне негіз бола алады.

Кіріспе

Қазақ этнопедагогикасы материалдарын мектеп практикасына ендіру тәуелсіздікке қол жеткізіп, егеменді мемлекет болу жағдайында қоғам өмірін демократияландыру мен ізгілендіруге байланысты бүгінгі таңдағы көкейкесті проблеманың бірі болатындығы ҚР Білім Заңында, Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы және 2020-2021 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін мектептерінде оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының әдістемелік хатында да мән беріліп атап өтілген [1;2;3]. Мәселенің маңыздылығы Қазақстан Республикасы Үкіметі

мен Білім министрлігінің қабылданған бірқатар қарарларында, құжаттары да дәлелдейді. Елбасының 2017 жылы 12-ші сәуірде жариялаған «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» атты мақаласында: «Жаңғыру атаулы бұрынғыдай тарихи тәжірибе мен ұлттық дәстүрлерге шекеден қарамауға тиіс. Керісінше, замана сынынан сүрінбей өткен озық дәстүрлерді табысты жаңғырудың маңызды алғышарттарына айналдыра білу қажет», -деп атап өткендей болашақ қоғам азаматын бәсекеге қабілетті болуы үшін жалпыадамзаттық (сенім, әсемдік, бостандық, ақиқат, жақсылық, қайырымдылық, махаббат, және т. б.) мен ұлттық дың (тәуелсіздік, этникалық мәдениет, патриотизм, ана тілі, заңға бағынушылық, толеранттылық, салт-дәстүр) бірегейлігін қамтитын қазақ этнопедагогикасы материалдарын пайдалануға нақты бетбұрыс жасауға тиіспіз [4].

Сипаттау. Зерттеу жұмысы Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің «Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша білім алушылармен жүргізілді. «Қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнында алатын орны» тақырыбында зерттеу жүргізу қажет болды. Аталған тақырып бойынша барлығы 17 студенттергеізденіс жұмыстарын жүргізу бағыты бойынша тапсырма берілді.

Материалдар мен әдістерді сипаттау

Жұмыстың мақсаты - болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқу-зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнындапайдалануға даярлау. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдеріне бүгінгі таңда қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнына ендіруде қолданылатын заманауи технологиялар қорымен, атап айтқанда *интернет-платформаларымен* (Kyndelik Kz, BilimLand, Darin online); белсенді және интерактивті *сандық білім беру ресурстарымен* (Qaradomalak Studio, Mektep.OnLine, Opiq.z; GoogleClassRoom Microsoft TEAMS және т.б.); *оқу-танымдық әдістермен*-білім беруді ұйымдастыруға және жүзеге асыруға септігін тигізетін әдістер, білім беру материалдарын трансляциялауға көмектеметін әдістер (ТВ-технология, кейс-технология, желілік технология); *білім алуға ынталандырушы әдістермен* (қызығушылықты белсендру әдістері, жауапкершілікті жоғарылату әдістері); *бақылау және өзіндік бақылау әдістерімен* (топтықжәне жеке, репродуктивтік, асинхронды және синхронды, түсіндіру,әңгімелеу,иллюстрациялау, оқу материалдарын жаттау, жазбаша түрдегі жұмыстар) және *құралдарымен* (Skype оқу кітаптары, оқулықтың, оқу-әдістемелік құралдың, анықтамалықтардың және т.б. электрондық нұсқасы, қағаз тасымалдағыштағы көшірмелер және т.б.); *желілік оқу-әдістемелік құралдармен*; мультимедиялық нұсқалардағы компьютерлік оқыту жүйелері; аудио және бейне оқу-ақпараттық материалдар; қашықтықтан оқыту жағдайындақол жеткізілетін оқу практикумдары,тренажерлер,деректер және білім базалары, электрондық кітапханалар); жаңаша *оқыту түрлерімен*(бейнелекция, бейнеконференция,

форум, вебинар, көрме, виртуалды экскурсия, викторина, веб-квест, жобалау, фотофлэшмоб, акция және т.б.) таныстырылды.

Тапсырмада студенттерге мүмкіндігінше әңгімелесу, сұхбаттасу немесе иллюстрациялау ұсынылды.

Тиісінше төрт кезеңнен тұратын зерттеу жұмысы жүргізілді:

1. Дайындық кезеңінде біріншіден, студенттерді жұпқа бөліп, зерттеу әдістерін анықтау; екіншіден, Қарағанды қаласындағы № 66-мектеп-лицей, №39-шы Мағжан Жұмабаев атындағы гимназия мұғалімдерінен интервью жүргізу, пікір аламасу; үшіншіден, қазақ этнопедагогикасы материалдары ендірілген оқубағдарламаларын талдау; төртіншіден, білім беру бағдарламасына енгізілген жаңа заңнамалық құжаттарды зерделеу жүзеге асырылды.

2. Жұмыс кезеңінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнына ендіру бағытындағы жиналған ақпарат пен материалдардың жұптар арасында талқылау. Қол жеткен материалдарды талдау, проблемаларды анықтау, оларды шешудің мүмкін болатын жолдарын болжау.

3. Презентациялау кезеңінде орындалған жұмыс нәтижелерін айшықтап көрсету. Студенттер өз жұмыстарын бейнеконференциялар, бейнелекциялар, вебинарлар арқылы (сұхбаттасу, әңгімелесу кезіндегі бейнелер) Power Point презентациясы арқылы көрсетіп жетістіктер мен кемшіліктерді баяндады.

4. Қорытынды кезеңде студенттермен бірігіп жасалған зерттеу нәтижелері талқыланды, пікірлесу негізінде қандай кемшіліктер орын алғандығына көз жеткізілді және болашақта туындайтын мәселелерге назар аударылды [7].

Нәтижелері

Студенттер өз жұмыстарын аяқтағаннан соң сауалнама жүргізілді. Сауалнаманың негізгі мақсаты болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің шығармашылықты тапсырмаларды орындау арқылы қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнында ендіруге қаншалықты даяр болатындығын анықтау болып табылады.

Жүргізілген зерттеу жұмыстары мен сауалнама нәтижесінде 17 студенттің 14-сі осындай тапсырма түрлеріне жоғары қызығушылық танытты. Оған келесі себептер дәлел бола алады:

1. Студенттер болашақ бастауыш сынып мұғалімі өз мамандықтары туралы мағлұматтарын кеңейтті;

2. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдері қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнында ендіру бойынша білім қорын байытып, оларды іс жүзінде қолдана алуға ниеттенді;

3. Студенттер қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнында ендіру мүмкіндіктерін жоғары бағалады;

4. Зерттеу көрсеткендей, жұмысты тек теориямен ғана емес, сонымен бірге қызықты тәжірибемен жалғасыру қажеттігіне қол жеткізілді;

8. Студенттер іздеу - зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы зерттеуші ретінде ғана емес, маман ретінде де дамуға болатынына сенімдері арта түсті.

Қалған екі 3 студентке келетін болсақ, олардың қазақ этнопедагогикасы материалдарын пайдалану жөнінде ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге өте құштар емес екендігі белгілі болды.

Қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнында ендіруге байланысты студенттердің берген жауаптарына сүйене отырып, біз студенттердің зерттеу жұмыстарын жүргізуге қызығушылық танытатығына және зерттеу туралы өз түсініктерін кеңейтіп молайтқысы келедігіне көз жеткіздік.

Жалпы, студенттер атқарған жұмыс нәтижелері бойынша біз қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнында ендіру бағытындағы тапсырмаларды орындауда қажетті ақпаратты іздеуге деген ынталарының арттыратынын және студенттердің зерттеу қабілеттерін ашуға көмектесетінін атап өттік. Мұны студенттердің көпшілігі осы тапсырманы орындап, қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнында ендіруде өздерінің даярлығын арттыруда ғана емес, сонымен қатар интернет-платформаларын (Kyndelik Kz, BilimLand, Darin online); белсенді және интерактивті сандық білім беру ресурстарын қолдана білуінде үлкен пайда көретіндігімен дәлелдейді.

Талқылау

Мұғалімдердің педагогикалық тәжірибесін талдау көрсеткендей, мұғалімдердің көпшілігі қазақ этнопедагогикасы материалдарын орта мектептердің жаңартылған білім мазмұнына ендіру қазіргі заманғы оқулықтардың функцияларын жеткіліксіз бағалайды және оларды оқытудың барлық кезеңдерінде қолдана бермейді, Тиісінше, оқулықтарға енгізілген мүмкіндіктер оқу процесінде толық жүзеге асырылмайды.

Біздер қазіргі таңдағы оқулықтардың мазмұнын саралай келе, жоспарын ұсынамыз:

1-ші кезеңде:

1. Қазақстанда және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдеріндегі (OECD) орта мектептердің жаңартылған білім мазмұнына қазақ этнопедагогикасы материалдарын ағымдағы жағдайын талдау:

2. Қазақстанда және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдеріндегі (OECD) орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартындағы, типтік оқу бағдарламаларындағы қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнының салыстырмалы талдау;

3. Қазақстанда және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдеріндегі (OECD) бастауыш, орта және жоғары сыныптарда оқылатын пәндер бойынша қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнына

ендірілген оқулықтарды, оқу-әдістемелік құралдардарын салыстырмалы талдау;

4. Бастауыш, орта және жоғары сыныптарда оқылатын пәндер бойынша қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім мазмұнының ендірілуі бойынша қазақстандықтардың қанағаттануы деңгейлерін анықтау мақсатында әлеуметтік сауалнама өткізу;

5. Қазақстанда және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдеріндегі (OECD) бастауыш, орта және жоғары сыныптарда қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беруді ақпараттық-медиялық сүйемелденуі тәжірибесін жинақтау;

6. Қазақстанда және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдеріндегі (OECD) бастауыш, орта және жоғары сыныптарда қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім берудің әдістемелік қамтамасыз етілуін салыстырмалы талдау;

7. Қазақстанда және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдеріндегі (OECD) бастауыш, орта және жоғары сыныптарда қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру бағытындағы орта мектептердің іс-тәжірибесін жинақтау;

8. Қазақстанда және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдеріндегі (OECD) бастауыш, орта және жоғары сыныптарда қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру бағытындағы орта мектептердің педагог кадрлармен қамтамасыз етілу жағдайы;

9. Қазақстанда және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдеріндегі (OECD) бастауыш, орта және жоғары сыныптарда қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру бағытында арнайы ұйымдастырылған арнайы біліліктіліеті жоғарылату курстарының іс-тәжірибесін жинақтау;

10. Қазақстанда және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдеріндегі (OECD) бастауыш, орта және жоғары сыныптарда нақты пән де бойынша қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру бағытындағы ғылыми- зерттеу еңбектерінің талдамасы (диссертациялар, монографиялар, оқу құралдары, әдістемелік құралдар және т.б.).

Екінші кезеңде:

Қазақстанның орта мектептерінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру тұжырымдамасын әзірлеу:

- Қазақстанның орта мектептерінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру тұжырымдамасының миссиясы;

- Қазақстанның орта мектептерінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру тұжырымдамасын мақсаты мен міндеттері;

- Қазақстанның орта мектептерінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім берудің ерекшеліктері;

- Қазақстанның орта мектептерінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру мазмұнын сұрыптау өлшемдері;

- Қазақстанның орта мектептерінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын пайдалану принциптері;

- Қазақстанның орта мектептерінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын пайдалану формалары;

- Қазақстанның орта мектептерінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын пайдалану әдістері;

- Қазақстанның орта мектептердің пән мұғалімдерін қазақ этнопедагогикасы материалдарын пайдалануға даярлау әдістемесі.

2. Қазақстанның орта мектептерінде қазақ этнопедагогикасы материалдарын білімнің үлгі-мазмұнын сұрыптау;

3. «Қазақстанның орта мектептеріндегі жаңартылған білім мазмұнында қазақ этнопедагогикасы материалдарын ендіру» оқу-әдістемелік құралын дайындау;

4. «Қазақстанның орта мектептеріндегі жаңартылған білім мазмұнында қазақ этнопедагогикасы материалдарын пайдалануға арналған факультативтік курстар бағдарламаларын дайындау;

5.«Қазақстанның қосымша білім беру мектептен тыс ұйымдарының жаңартылған білім мазмұнында қазақ этнопедагогикасы материалдарын ендіру» оқу-әдістемелік құралын дайындау;

5.Қазақстанның орта мектептеріндегі ерекше қажеттіліктері бар оқушыларды оқытуда қазақ этнопедагогикасы материалдарын пайдалану бойынша әдістемелік нұсқаулар дайындау;

6. Қазақстанда орта мектеп бастауыш, орта және жоғары сыныптарында қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру бойынша сандық білім ресурстарын дайындау;

7. Қазақстанда орта мектеп бастауыш, орта және жоғары сыныптардың қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім жетістіктеріне сыни баға беру жүйесін жасау;

8. «Қазақстанның орта мектептеріндегі жаңартылған білім мазмұнына қазақ этнопедагогикасы материалдарын ендіру тәжірибесі» айдарымен білікті мамандарды анықтау мақсатында мотивтендірілген үміткерлердің республикалық гранттық қаржыландыратын ғылыми жобалар конкурсын жариялау;

9. Қазақстанның орта мектептеріндегі жаңартылған білім мазмұнында қазақ этнопедагогикасы материалдарын ендіру бойынша біліктілік курстарын ұйымдастыру.

Үшінші кезеңде:

1. Қазақстанның орта мектептеріндегі жаңартылған білім мазмұнында қазақ этнопедагогикасы материалдарын ендірілген бастауыш, орта және жоғары сыныптарда оқылатын пәндер бойынша жаңа оқулықтар мен оқу-әдістемелік құралдардың авторларын сұрыптау;

2. Қазақстанның орта мектептеріндегі жаңартылған білім мазмұнында қазақ этнопедагогикасы материалдарын ендірілген бастауыш, орта және жоғары сыныптарда оқылатын пәндер бойынша жаңа оқулықтар мен оқу-әдістемелік құралдарын дайындап, баспадан шығару;

3. Қазақстанның орта мектептерінді мемлекеттік аттестаттауда қазақ этнопедагогикасы материалдарын білім беру сапасының қамтамасыз етілу талаптарын анықтау;

4. ҰБТ-ның мазмұнын қазақ этнопедагогикасы материалдарына қатысты қайта қарастыру.

Қорытынды

Әрине қазақ этнопедагогикасы материалдарын орта мектептердің жаңартылған білім мазмұнына ендіру көптеген маңызды сұрақтар туындатады:

- қазақ этнопедагогикасын мектеп практикасына ендіру мәселесін педагогикалық жоғары оқу орындары мен мектеп оқушыларының өзара әрекеттестігінде жүзеге асыру;

- мектеп мұғалімдері мен педагогикалық оқу орындары студенттеріне арнап қазақ этнопедагогикасын оқу жұмыстарының ерекшеліктеріне қарай ендіру жөнінде арнайы курс жасау;

- қазақ этнопедагогикасы және халық педагогикасы материалдары арқылы оқу-тәрбие жұмыстарын оңтайластыру мақсатында жазылған зерттеу еңбектерін жалпы білім беретін мектептерге ендіру;

- мектеп басшылары мен педагогикалық ұжымдардың қазақ этнопедагогикасын зерттеу саласындағы жетістіктерді, озық тәжірибелерді меңгеру мен практикаға ендіру жөнінде айтқан пікір-ұсыныстарын қолдау;

- этнопедагогика саласындағы ғылыми және практикалық жетістіктерді ендірумен айналысып жүрген мектептерге ерекше ықылас таныту, әрбір мектепті озық этнопедагогикалық тәжірибелерді меңгеруге және оларды ғылыми негізде таратуға бағыттау;

- қазақ этнопедагогикасы мүмкіндіктерін тәрбие бағыттары бойынша кешенді қарастыру;

- мұғалімдер білімін жетілдіретін мекемелерде және мектептерде қазақ этнопедагогикасы саласында орындалған зерттеу жетістіктерін және озық этнопедагогикалық тәжірибелерді оқу-тәрбие процесіне ендіру жөнінде даярлық курстарын ұйымдастыру;

- мектептерді қазақ этнопедагогикасы материалдары бойынша жасалған әдістемелік кешендермен қамтамасыздандыру;

Әйтсе де бұл зерттеу қазақ этнопедагогикасын мектеп практикасына ендіру проблемасының көпжақтылығын жоққа шығармайды. Алдағы уақытта қазақ этнопедагогикасын оқушылардың ұлттық сана-сезімін, рухани танымын қалыптастыруда пайдалану, мектеп практикасына қазақ этнопедагогикасы саласындағы жетістіктерді кешенді ендіру тиімділігінің шарттары мен өлшемдерін, озық тарихи этнопедагогикалық тәжірибелерді саралау және т.б. проблемалар әлі де зерттеп, зерделей түсуді қажет етеді.

- [1]. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы. <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319>
- [2]. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 988 қаулысы <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988>
- [3]. **Қазақстан** Республикасының жалпы орта білім беретін мектептерінде оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы: Әдістемелік нұсқау хат. – Нұр - Сұлтан қ.: БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2020. – 384 б. <https://nao.kz/blogs>
- [4]. Елбасының «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» атты мақаласы http://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press
- [5]. Краевский В.В. Соотношение педагогической науки и педагогической практики. -М., 1977.-49с.
- [6]. Лихачев Б.Т. Педагогика. Учебное пособие. - М.: Просвещение, 1988. -420 с.
- [7]. Педагогика [Текст]: учеб. пособие / Ю. К. Бабанский [и др.]; Под ред. Ю. К. Бабанского. - 2-е изд., доп.и перераб. - М.: Просвещение, 1988. - 479 с
- [8]. Пирлиев К. Прогрессивные традиции народной педагогики в современном воспитании школьников /На материале Туркменской ССР: Автореф.дис.докт. -Ташкент, 1997, - 47с.
- [9]. Сафаров Н. Прогрессивные идеи народной педагогики: Автореф.дис.докт. – Алма-Ата, 1993. -45с.

REFERENCES

- [1]. Kazakhstan Republikasyn 2007 zhylygy 27 shildedegi No. 319 Zany (Law of the Republic of Kazakhstan dated July 27, 2007 No. 319.). – Кіру режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319> [Қаралған күні: 08.09.2021] [in Kaz]
- [2]. Kazakhstan Republikasynda bilim berudi zhane gylymды damytudyn 2020-2025 zhyldarga arналған мемлекеттік бағдарламасы. Kazakhstan Republikasy Ukimetinin 2019 zhylygy 27 zheltoksandagi No. 988 kaulysy (State program for the development of education and science in the Republic of Kazakhstan for 2020-2025. Resolution of the Government of the Republic of Kazakhstan dated December 27, 2019 No. 988). – Кіру режимі: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988> [Қаралған күні: 08.09.2021] [in Kaz]
- [3]. Kazakhstan Republikasyn zhalpi orta bilim беретін мектептерінде оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы: Adistemelik nuskaу hat (On the specifics of organizing the educational process in general secondary schools of the Republic of Kazakhstan: letter of methodological instructions). – Nur - Sultan k.: Y. Altynsarin atyndagy Ul'ttyk bilim akademiya, 2020. – 384 b. [in Kaz]
- [4]. Elbasyn "Bolashakka bagdar: Rukhani zhangyru" atty makalasy (Article of the head of state "looking to the future: modernization of public consciousness") – Кіру режимі: http://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press [Қаралған күні: 08.09.2021] [in Kaz]
- [5]. Krayevskiy V.V. Sootnosheniye pedagogicheskoy nauki i pedagogicheskoy praktiki (The ratio of pedagogical science and pedagogical practice). -М., 1977.-49 s. [in Rus.]
- [6]. Likhachev B.T. Pedagogika. Uchebnoye posobiye (Pedagogy). - М.: Prosveshcheniye, 1988. -420 s. [in Rus.]
- [7]. Pedagogika (Pedagogy) [Текст]: учеб. posobiye / YU. K. Babanskiy [i dr.]; Pod red. YU. K. Babanskogo. - 2-ye izd., dop.i pererab. - М.: Prosveshcheniye, 1988. - 479 s [in Rus.]
- [8]. Pirliyev K. Progressivnyye traditsii narodnoy pedagogiki v sovremennom vospitanii shkol'nikov (Progressive traditions of folk pedagogy in the modern education of schoolchildren) /Na materiale Turkmenskoy SSR: Avtoref.dis.dokt. -Tashkent, 1997, - 47 s. [in Rus.]
- [9]. Safarov N. Progressivnyye idei narodnoy pedagogiki (Progressive ideas of folk pedagogy): Avtoref.dis.dokt. – Alma-Ata, 1993. -45 s. [in Rus.]

ВНЕДРЕНИЕ МАТЕРИАЛОВ КАЗАХСКОЙ ЭТНОПЕДАГОГИКИ В ШКОЛЬНУЮ ПРАКТИКУ

*Дюсембинова Р.Қ.¹, Абильдина С.К.², Сафарова Н.Б.³

¹*д.п.н., профессор – Карагандинский университет им. Е.А. Букетова,
Караганда, Казахстан, e-mail: add22@mail.ru

²д.п.н., профессор– Карагандинский университет им. Е.А. Букетова,
Караганда, Казахстан, e-mail: salta_7069@mail.ru

³ м.п.н., преподаватель – Карагандинский университет им. Е.А.
Букетова, Караганда, Казахстан, e-mail: safarova079@mail.ru

Аннотация. В статье авторами рассматривается актуальность внедрения материалов казахской этнопедагогике школьную практику изложенные в ряде принятых резолюций и документов правительства и Министерства образования Республики Казахстан, статье Главы государства «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания», опубликованной 12 апреля 2017 года. в школьную практику. Предлагаются критерии и показатели, принципы использования материалов этнопедагогике в учебном процессе.

Указанные критерии и принципы, наряду с концепциями, сложившимися в исторической педагогической науке, были разобраны на основе новых принципов, вытекающих из гуманитарного характера современного общества, демократических, социально-экономических отношений, направлений интеграции в области науки. Критерии и принципы использования материалов казахской этнопедагогике в содержании изучаемых дисциплин могут служить основой для формирования, воспитания конкурентоспособного развития интеллектуальных способностей личности на общечеловеческой основе в соответствии с общественной цивилизацией.

Ключевые слова: материалы казахской этнопедагогике, учебно-воспитательный процесс, критерии, показатели, принципы

INTRODUCTION OF MATERIALS OF KAZAKH ETHNOPELAGOGY INTO SCHOOL PRACTICE

*Dyusembinova R.K.¹, Abildina S.K.², Safarova N.B.³

¹*d.p.s., professor – Karaganda Buketov University, Karaganda, Kazakhstan,
e-mail: add22@mail.ru

²d.p.s., professor– Karaganda Buketov University, Karaganda, Kazakhstan, e-
mail: salta_7069@mail.ru

³m.p.s., teacher– Karaganda Buketov University, Karaganda, Kazakhstan. e-
mail: safarova079@mail.ru

Abstract. In the article, the authors consider the relevance of introducing the materials of Kazakh ethnopedagogy into school practice, as set out in a number of adopted resolutions and documents of the government and the Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan, the article of the Head of State "Looking to the future: modernization of public consciousness", published on April 12, 2017. in school practice. The criteria and indicators, the principles of using the materials of ethnopedagogy in the educational process are proposed.

These criteria and principles, along with the concepts developed in historical pedagogical science, were analyzed on the basis of new principles arising from the humanitarian nature of modern society, democratic, socio-economic relations, directions of integration in the field of science. The criteria and principles of using the materials of Kazakh ethnopedagogy in the content of the studied disciplines can serve as a basis for the formation, upbringing of

competitive development of intellectual abilities of a person on a universal basis in accordance with social civilization.

Keywords: materials of Kazakh ethnopedagogics, educational process, criteria, criteria, principles

Статья поступила 14.09.2021